

FED'İN VE T.C.M.B. NİN FAİZ KARARLARI VE BORSA MANİPÜLASYONU

Geçen hafta yoğun bir ekonomi gündemi yaşadık. Borsalarda manipülasyon tartışmaları ve daha sonra FED' in 75 baz puanlık faiz artırımı ile T.C.M.B. nin ise 100 baz puanlık faiz indirimleri gündeme oturdu. AVRUPA Merkez Bankasının (ECB) Ekim ayında yapacağı toplantıda politika faizini 75 baz puan arttıracığı ve yıl sonunda yüzde 3 ün üzerine çıkaracağı beklentileri fiyatlanıyor. Öncelikle borsadaki manipülasyon iddialarını bazı uzmanlar "Türkiye tarihinin en büyük manipülasyonları, büyük vurgunun hikayesi" olarak değerlendirdiler. Banka hisselerinin (Rusya'dan gelen para hareketleriyle borsanın ivme kazanacağı söylentisi yayılarak) öncelikle 2-3 kat yükseltilip sonra aşırı düşürülmesi sonucu hem bazı aracı kurumlar hem de yatırımcılar büyük zarar gördü. Borsa ve S.P.K yetkililerinin konunun incelendiğini açıklamalarına rağmen henüz soruşturulan ve yaptırım uygulanan kişi ve kurum yok. Bir kamu bankası hissesinin 6 gün üst üste tavan yaparken kimler nasıl işlem yapıyor diye bakılıp hiçbir işlem ve açıklama yapılmaması ilginç. Bazı kamu bankaları ve özel banka sandıklarının yaptıkları alımlarla olayın sıcaklığı hafifletilmeye çalışıldı. Borsalarda "sistemik problem" yaratılıp yaratılmadığı tartışmaları yapılıyor. Bu konuda söylenmesinde fayda gördüğümüz hususları belirtelim; Spekülasyonların manipülasyona çevrilmesini istemiyorsak öncelikle borsanın halka açıklık oranlarının yükseltilerek derinliğinin artırılması, regülasyon yapacak kurumların (S.P.K.) olağandışı ve kuşku gelişmelere anlık müdahaleleri ile incelemelerle yetinmeyip soruşturma ve yaptırımlar konusunda zamanında daha aktif olmaları gerekmekte. Ayrıca sonuçların kamuoyuyla paylaşılması şeffaflığı etkin hale getirecektir. Yetkililerin borsadaki hareketler konusunda konuşmalarında daha dikkatli olmaları gerekmekte.

FED faiz artırımı kararına ilişkin olarak Powell'in açıklamalarına kulak kabartmakta yarar var. "Enflasyonun düştüğünden emin olana kadar kısıtlayıcı duruş sürdürülecek. Fiyat istikrarını sağlamamız (yüzde 2 enflasyon hedefi) gerekiyor yoksa daha sonra daha fazla acı çekeceğiz. Enflasyonu düşürmek acılı olacak. Bunun acısız yolu yok. Faiz oranları yeterli derecede kısıtlayıcı olmalı. Resesyon olacaksa bile bu politikaya devam edilecek" Faizler yüzde 3-3.25 seviyesine çıkarıldı. Yıllık faiz tahmini yüzde 4.4'e yükseldi. Küresel piyasalarda sert satış baskısıyla borsalar faiz kararı sonrası geriledi. Bu faiz kararından sonra Merkez Bankamız da politika faizini 100 baz puan indirdi. Politika faizi yüzde 12 oldu. Faiz indirimine devam etmesi ve seçime tek haneli politika faiziyle girilmesi öngörülüyor. İndirimin arkasında ekonomik büyümeye ilişkin kaygılar var. Ana akım para politikasını hiçe sayan süreç son hızla devam ediyor. Türkiye'nin reel faizi daha da düştü. (Yüzde 68). Merkez Bankası "Liralaşma" politikası izliyoruz derken yerli ve yabancı yatırımcı liradan kaçıyor. Cari fazla hedefinin gerçekleşmesi bir yana enerji fiyatlarının artışı ve küresel ekonomik yavaşlama nedeniyle cari açık daha da artacak. Cari açığın finansmanın yüzde 66'dan fazlası net hata ve noksanla (Nereden geldiği belli olmayan paralarla) finanse ediliyor. Ocak-Temmuz arası net hata ve noksan 24.3 milyar dolarla rekor kırdı. Sadece Temmuz'da net hata noksan 5.5 milyar dolar oldu. Aynı ayın cari açığından 1.5 milyar dolar fazla. Dünyada enflasyonla uğraşan 36 Merkez Bankasının 32'si faiz artırdı. Biz aksine faiz indiriyor, genişleyici politikalarda ısrar ediyoruz. Seçimlere yaklaştıkça genişlemeci politikalar daha da artacak (Ör: KGF gibi) Powell'in (TED Başkanı) enflasyon oranını yüzde 8-9'lardan yüzde 2'lere indirmek için verdiği önemli mesajlarda vurgulanan hususların tam aksini yapıyor enflasyonun düşmesi için küresel enerji, gıda ve emtia fiyatlarının düşmesine bel bağlıyoruz. T.C.M.B. anket için soru sorduğu kişi ve kurumları değiştirerek verilerin olumluya çevirilebileceğini umuyor.

Merkez Bankasının yukarı anılan politikaları (para politikasının etkisizleştirilmesi, rekabetçi kur ile cari fazla yaratılması hedefi) sonucu maalesef beklentiler bozuldu, TL'den kaçış hızlandı, fiyatlamalar rasyonelliğini kaybetti. Enflasyon patladı. Ör: Türkiye'de ve dünyada gıda enflasyonunun karşılaştırılması güzel bir örnek. TÜİK'in gıda ve alkolsüz içecekler endeksinin FAO ve Dünya Bankasının fiyatlarını karşılaştırdığımızda makas, 2013'ten bu yana açılıyor fark 2021 sonrasında rekor seviyelere çıkıyor. Dünyada 2012 sonrası gıda fiyatları yüzde 12 artarken TÜİK'in açıkladığı endeks yüzde 551 artıyor. Bize yakın artan ülkeler Zimbabve, Lübnan, Venezuela, Sri Lanka. Yüksek enflasyon yaşayan bu ülkelerdeki ortak nokta derin ekonomik bunalım ve siyasi iktidarsızlık. (Dünya Gazetesi 23.09.2022)